

Центар за права детета - Београд

Опште напомене о Факултативним протоколима уз Конвенцију о правима детета

Проф др Невена Вучковић Шаховић

Проф др Невена Вучковић Шаховић

Опште напомене о Факултативним протоколима уз Конвенцију о правима детета

Конвенција о правима детета усвојена је 1989. године (у даљем тексту: Конвенција). Након почетка рада надзорог тела за спровођење Конвенције – Комитета за права детета (у даљем тексту: Комитет), врло брзо је постало очигледно да заштита коју овај међународни уговор пружа у појединим областима није довољна, те да је потребно на неки начин унапредити одредбе Конвенције.

Један од начина унапређења је измена, или амандирање међународних уговора. Међутим, с обзиром на тежину проблема, односно потребу да се да већи значај изменама, често се у међународном праву посеже за усвајањем додатних или допунских уговора. Такви уговори се најчешће називају додатни, допунски, факултативни или опциони протоколи и понекад су толико значајни да имају свој засебан “живот”, као на пример “Палермо”¹ протокол.

Које су то одредбе Конвенције које нису задовољавале државе? Пре свега оне које су се односиле на децу у оружаним сукобима а посебно на питање регрутације, односно учешћа деце у оружаним сукобима. Поред тога, то су одредбе које се односе на експлоатацију деце, односно продају деце, дечју проституцију и дечју порнографију.

- У дугом процесу усаглашавања, под утицајем активности и препорука Комитета за права детета, бројних невладиних организација као и међународних владиних организација, државе су

¹ Протокол УН за спречавање, сузбијање и кажњавање трговине људима, посебно женама и децом, као допуна Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала (2000).

сачиниле нацрте два важна документа: **Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима** и **Факултативног протокола из Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији**. Оба међународна уговора су усвојена и отворена за ратификацију 2000. године.

До данас је 126 држава ратификовало Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима, а 130 Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији и тиме се обавезало да ће поштовати одредбе тих међународних уговора. Конвенцију су до сада ратификовале 193 државе, тако да се очекује да све оне постану стране уговорнице оба Протокола.

Примена Протокола је обавезна за државе које су их ратификовале, те је нужно да те државе одмах донесу законске и остале мере за спровођење тих међународних уговора. Надзор над спровођењем Протокола врши, као и у случају Конвенције о правима детета, **Комитет за права детета**, тело установљено ради сталне провере напретка које су државе уговорнице постигле у спровођењу преузетих обавеза. Комитет чини осамнаест експерата високих моралних вредности и признате стручности на пољу које покрива Конвенција, као и њени Факултативни протоколи. Државе уговорнице су обавезне да Комитету подносе извештаје о мерама које су усвојиле за остваривање права и о напретку оствареном у уживању тих права. Извештаји се подносе прво две године након ратификације Конвенције или Протокола, а затим сваких пет година (члан 43 и 44 Конвенције, члан 12 Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији и члан 8 Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима).

Ради прегледнијег и за државе корисног извештавања о остваривању права из оба Протокола, Комитет је саставио **Опште упутство** за сваки од Протокола и тиме утврдио садржај извештаја.

Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима

Од Другог светског рата деца у великом броју постају ратне жртве, а затим, у многобројним оружаним сукобима после овог рата почињу да бивају и регрутована све масовније. Разни извори наводе да у оружаним сукобима који се последњих година воде у око 30 држава учествује у статусу војника око 300.000 деце од осам до осамнаест година. Због тога је феномен деце војника постао предмет појачаног интересовања држава, па и међународног права. После 1977. године, усвајањем Допунских протокола И и ИИ уз Женевске конвенције из 1949. године, уводи се забрана учешћа деце испод 15 година у оружаним сукобима. Конвенција о правима детета, која је ступила на снагу 1990. године, потврђује овај стандард постављен Допунским протоколима у Женевске конвенције. Међутим, Комитет за права детета, надзорно тело Конвенције, наставио је да се залаже за унапређење заштите на овом плану, што је довело до усвајања 2000. године Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима, који је ступио на снагу 2002. године, а којим се утврђује низ обавеза за државе у овом домену, а пре свега подизање стандарда за регрутацију на 18 година. Међународна организација рада је, такође, својом Конвенцијом бр. 182. о најтежим облицима дечјег рада забранила, између осталог, принудно или обавезно регрутовање деце за искоришћавање у оружаном сукобу. Коначно, Римским статутотом МКС регрутовање деце је санкционисано као ратни злочин.

У имплементацији овог Протокола, пре свега се полази од обавезе да све одредбе Конвенције о правима детета морају да се поштују а нарочито циљеви и сврха тог

међународног уговора. Основни принципи, опште мере за имплементацију, као и општа дефиниција детета из члана 1 Конвенције су од превасходног значаја за разумевање и примену Протокола.

Овај Протокол садржи Преамбулу и 13 чланова. Ради лакшег разумевања и конзистентности, овде ће бити приказан Протокол по угледу на садржај Смерница за извештавање.

I. Опште мере примене Факултативног протокола из Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима и њихова релевантост за државе

Да би се одредбе овог Протокола спроводиле у дело, битно је да се провери да ли је држава уговорница обезбедила опште мере. Одговори на наредна питања пружиће нам информације о оствареним мерама:

1. Како се примењују међународни стандарди у области које обухвата Протокол?
2. Усклађеност са међународним стандардима?
3. Примена Протокола као део свеобухватног националног плана акције за децу?
4. Државна координација и мониторинг? Ко се бави праћењем примене овог Протокола и каква је сарадња између државних ресора?
5. Да ли институције за независан надзор прате остваривање овог Протокола?
6. Да ли би се могле идентификовати буџетске линије из којих би се финансирала имплементација овог Протокола?
7. Да ли имамо и какви су подаци о деци жртвама учешћа у оружаним сукобима?
8. Да ли имамо анализе о могућем дејству војне индустрије на децу?

9. Да ли држава подстиче и помаже рад организација цивилног друштва које се баве правима из овог Протокола?
10. Шта држава предузима ради елиминације проблема везаних за кршење права из овог Протокола?
11. Да ли држава организује тренинге и промовише подизање свести у области коју покрива овај Протокол?
12. Како држава контролоше садржај програма и начин рада у војним школама?
13. Како држава контролише програме обуке у нашој војсци, укључујући оних припадника који се припремају за учешће у мировним операцијама?
14. Да ли постоји и каква је међународна сарадња у примени овог Протокола?

II. Превенција (члан 1, 2, 4 (2), 6(2))

Превенција има више елемената. Најважнији је остварив кроз пуно законско и практично онемогућавање регрутације лица млађих од 18 година у оружане снаге, укључујући оне које нису под влашћу државе. Од посебног је значаја доследна примена члана 29 Конвенције о циљевима образовања. Поред тога, улога јавних личности, средстава јавног информисања и свих који раде са децом је да се уздржавају од говора мржње и промовишу ненасилну комуникацију, поштовање различитости и осуду милитантног менталитета. Даље, држава треба да се уздржи од производње и растурања оружја. Трговина оружјем је врло лукративна али иза сваког склопљеног посла крије се потенцијална опасност за настанак оружаног сукоба, те и учешћа деце.

Питање *војних школа* је такође веома битно. Државе које још увек имају војне школе за децу подстичу се да одмах укину такав вид образовања, имајући у виду пре свега могућност долажења у додир с оружјем а затим и чињеницу развијања

одређене врсте “ратничке” културе, што је у директној супротности са циљевима образовања прокламованим у члану 29. Конвенције. Уколико држава још увек има војне школе, потребно је да се обезбеди сагласност родитеља за упис, што је код нас посебно важно имајући у виду законске одредбе које прописују самостално одређивање деце за средњу школу. Поред тога, потребно је да се и деца и родитељи подробно упознају са ризицима по развој које такво образовање са собом носи.

III. Забрана и сродна питања (члан 1, 2, 4 (1,2))

Суштинско достигнуће у Протоколу је подизање *узраста за учешће* у оружаним сукобима на 18 година, односно забрана мобилизације деце. Два елемента слабе вредност овог стандарда. Прво, стандард се **не** односи на *добровољно* учешће а друго, стандард се **не** односи на индиректно учешће. Због тога је *елемент принуде* врло битан и треба да се узме у обзир и провери код сваког случаја у коме војска или нека друга оружана група тврде да је дете добровољно пристало на учешће пре 18 године.

Индиректно учешће деце у оружаним сукобима такође пружа бројне разлоге за сумњу, посебно што пракса показује да је огроман број деце принуђен да ради или чак пружа сексуалне услуге у ситуацијама оружаних сукоба.

Комитет је стао на становиште да ни регрутација ради уношења у евиденцију војних обвезника пре 18 године није допуштена, имајући у виду могуће негативне последице по емоционално стање и укупан психофизички развој детета. У том смислу, потребно је да свака држава прецизно обавести Комитет о свом праву и пракси.

Једно од битних питања везаних за Протокол је у вези са мобилизацијом коју врше *оружане групе које нису у саставу званичних војних снага државе*. Ово правило је врло битно јер се данас у свету многи оружани сукоби воде уз учешће паравојних

снага. Држава је у обавези да кривично гони чланове таквих група које мобилишу лица млађа од 18 година. Дефиниција оружане групе се преузима из хуманитарног права али се њен садржај проширује под утицајем разних облика у којима се оружане групе појављују. На пример, нарко-групе у неколико држава света имају сва обележја оружаних група по хуманитарном праву, укључујући униформе, контролу територије и организацију.

IV. Заштита, рехабилитација и реинтеграција (члан 6(3))

Државе уговорнице су у обавези да омогуће *рехабилитацију* деце која су учествовала у оружаним сукобима, као и да предузму све превентивне мере да до учешћа деце не дође. Обавеза омогућавања рехабилитације се односи на сву децу, дакле и ону која нису њени држављани. То значи да Србија, на пример, мора да предузме све правне, административне и практичне мере да, уколико се дете жртва неког оружаног сукоба нађе под њеном јурисдикцијом, омогући рехабилитацију тог детета.

V. Међународна помоћ и сарадња (члан 7(1))

Од држава се захтева међународна сарадња и кад је то потребно пружање техничке помоћи ради имплементације Протокола.

VI. Остале правне одредбе (члан 5)

Ова одредба је слична онима из других међународних уговора о људским правима и њоме се од државе тражи да увек примени виши стандард, било из домаћег, било из међународног права.

У циљу детаљнијег упознавања са одредбама и тумачењем овог Протокола, потребно је погледати Смернице за извештавање и одговарајућу литературу.

Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији

Ратификујући Конвенцију о правима детета, државе су се, између осталог, обавезале да свако дете заштите од експлоатације и од обављања било ког посла који би могао да буде опасан или би ометао школовање детета или би био штетан по здравље детета или физички, ментални, духовни, морални или друштвени развој детета. Тим пре постоји дубока забринутост због обима и карактера експлоатације деце, посебно повећане међународне трговине децом у сврху продаје, проституције и порнографије, као и због раширене и континуиране праксе сексуалног туризма, на шта су деца посебно осетљива, будући да та пракса непосредно подстиче продају деце, дечју проституцију и дечју порнографију.

Регион југоисточне Европе (Балкан) је нарочито критичан и потребно је увођење додатних мера за сузбијање, као и континуирано праћење стања у овој области.

Ради даљег постизања циљева Конвенције о правима детета и спровођења њених одредаба било је прикладно да се прошире мере које државе уговорнице треба да предузму како би гарантовале заштиту детета од продаје деце

ДЕФИНИЦИЈЕ

Експлоатација у најужем смислу укључује експлоатацију, проституцију других лица или друге облике сексуалне експлоатације, принудни рад или пружање услуга, ропство или праксе сличне ропству, потчињавање или уклањање органа.

Протокол УН за спречавање, сузбијање и кажњавање трговине људима, посебно женама и децом, као допуна Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала (2000) ("Палермо протокол")

Трговина људима значи врбовање, транспорт, пребацивање, скривање или прихватање особа уз претњу или употребом силе или другим облицима принуде, отмице, обмане, преваре или злоупотребом моћи или нечијег тешког положаја или давањем или примањем исплате или неке друге користи ради придобијања сагласности неког лица које има контролу над другим лицем у сврху експлоатације.

Протокол УН за спречавање, сузбијање и кажњавање трговине људима, посебно женама и децом, као допуна Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала (2000) ("Палермо протокол")

Продаја деце значи било коју радњу или трансакцију којим било које лице или група лица пребацује неко дете неком другом за новчану или било коју другу накнаду.

Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији (2000)

Дечја проституција значи коришћење детета у сексуалним активностима за новчану или било коју другу накнаду.

Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији (2000)

која прати експлоатацију, а посебно су се посветиле проблему дечје проституције и дечје порнографије, као једним од најчешћих и најдрастичнијих облика експлоатације деце. Зато су се државе сагласиле да треба да постоји Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији, који је усвојен 25. маја 2000. године и ступио на снагу 18. јануара 2002, након довољног броја ратификација. Наша држава је овај међународни уговор ратификовала, а то су учиниле и све друге државе у нашем региону.

Дечја порнографија значи било какво представљање, било којим средством, неког детета укљученог у стварне или симулиране експлицитне сексуалне активности или било какав приказ делова тела неког детета који могу да изазову сексуално узбуђење.

Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији (2000)

ВАЖНО

Треба имати у виду да овај протокол није међународни уговор о трговини децом (trafficking) и да се реч “трговина” појављује само у преамбули. Ово је протокол о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији, делима која МОГУ али НЕ морају да имају везе са трговином.

Протокол је најзначајнији међународни документ о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији. Састоји се из преамбуле и 17 чланова. **Преамбула** утврђује везу тог документа са Конвенцијом о правима детета, пре свега с одређеним одредбама (чланови 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 и 36 Конвенције). Државе уговорнице овим подвлаче потребу да се деца заштите од сваке

ОСНОВНЕ НАПОМЕНЕ

Експлоатација деце је најраспрострањенија као:

- » Сексуална експлоатација
- » Дечји рад
- » Употреба *наркотика* и психотропних супстанци
- » Регрутација деце ради учешћа у *оружаним сукобима*
- » Коришћење за вршење *кривичних дела*
- » Злоупотреба код *усвајања*
- » Злоупотреба у медицинске или научне сврхе – *медицински експерименти и коришћење органа*
- » "Социјална" експлоатација - талентована деца, злоупотреба од стране медија. Оно што је **заједничко свим облицима** у којима се појављује експлоатација деце је:
 - » *висок ниво насиља и*
 - » *економска компонента* (директно или индиректно).

врсте експлоатације, како је то дефинисано и у Конвенцији али иду корак даље, истичући све веће ризике, пре свега због олакшаног приступа порнографији на Интернету и другим технологијама у развоју. У преамбули се реafirмише холистички приступ правима детета у циљању фактора који доприносе растућем броју жртава деце од експлоатације.

У **нормативном делу**, Протокол дефинише продају, проституцију и порнографију деце и захтева од држава уговорница да та дела инкриминишу, а починиоце кривично гоне. Такође захтева се да се деца жртве продаје, проституције и порнографије третирају хумано, уз поштовање њихових људских права и да се омогући њихова рехабилитација и реинтеграција у друштво. Протокол у **члану 2 дефинише продају деце, дечју проституцију и дечју порнографију** и тиме обезбеђује основ на који поставља остале захтеве државама уговорницама.

I. Опште смернице

Државе треба да обавесте своју јавност а и међународна тела, пре свега Комитет, о разлозима и тешкоћама због којих има проблеме у вези са вршењем кривичних дела продаје деце, дечје проституције и дечје

Најдрастичнија експлоатација деце, без обзира о ком облику се ради, дешава се путем **трговине (траффикинг)**. Термин "трговина" уведен је да обухвати све радње које омогућавају експлоатацију, укључујући: намамљивање, превоз, пребацивање, скривање или прихват деце. Трговина може бити прекогранична или унутар једне државе.

Није свака експлоатација детета везана за трговину, иако увек, директно или индиректно, има економску компоненту. На пример, принуђавање детета на тежак рад у хранитељској породици нема елементе трговине а ипак је експлоатација.

Свако дете има право на заштиту од сваке врсте експлоатације. Државе су сада врло одлучне у намери да у оквиру својих јурисдикција и у сарадњи са другим државама, предузимају правне и друге мере да спрече експлоатација деце, да казне учиниоце и омогуће рехабилитацију и реинтеграцију сваког детета жртве. Да би то постигле, државе су, пре свега, усвојиле међународне документе, од којих је најзначајнији **Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији.**

За процес елиминације експлоатације и злоупотребе деце, поред међународних активности, битно је да **свака држава усвоји мере на националном плану.** Држава мора да предузме све мере да **спречи правну и друштвену стигматизацију детета** које је жртва експлоатације.

порнографије. Уколико је држава сложеног карактера, рецимо федералне или конфедералне структуре, треба да постоје анализе и релевантне информације о томе како се прикупљају информације с целе територије.

II. Подаци, анализе и статистика

У области коју покрива овај Протокол, свакако је једно од најважнијих питања да ли постоје подаци у вези кривичних дела наведених у том уговору. Информације треба да се прикупљају и обрађују у свакој држави и то пре свега оне о броју жртава, броју учинилаца али и свим другим аспектима, као на пример, количини заплењеног материјала, броју и врсти изречених казни за учиниоце, броју деце укључене у најтеже облике рада и многи, многи други (погледати Смернице, тачке 9-12).

III. Опште мере примене Факултативног протокола из Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији и њихова релевантост за државе

Да би се одредбе овог Протокола спроводиле у дело, битно је да се провери да ли је држава уговорница обезбедила опште мере. Одговори на наредна питања пружиће нам информације о оствареним мерама:

1. Како се примењују међународни стандарди у области које обухвата Протокол?
2. Усклађеност са међународним стандардима?
3. Примена Протокола као део свеобухватног националног плана акције за децу?

4. Државна координација и мониторинг? Ко се бави праћењем примене овог Протокола и каква је сарадња између државних ресора?
5. Да ли институције за независан надзор прате остваривање овог Протокола?
6. Да ли би се могле идентификовати буџетске линије из којих би се финансирала имплементација овог Протокола?
7. Да ли имамо и какви су подаци о деци жртвама кривичних дела из овог протокола?
8. Да ли држава подстиче и помаже рад организација цивилног друштва које се баве правима из овог Протокола?
9. Шта држава предузима ради елиминације проблема везаних за кршење права из овог Протокола?
10. Да ли држава организује тренинге и промовише подизање свести у области коју покрива овај Протокол?
11. Да ли постоји и каква је међународна сарадња у примени овог Протокола?

IV. Превенција (члан 9 (1, 2))

Превенција је основ и крајњи циљ сваке успешне политике у области сузбијања експлоатације деце, па и посебних облика који су предмет Протокола. Од државе уговорнице се очекује да предузима превентивне законске, судске, административне и програмске мере за спречавање, посебно оне које циљају децу која припадају најризичнијим групама. Подизање свести јавности, укључујући стручњаке који раде с децом, политичаре, родитеље, саму децу и све остале и широко укључивање свих је од пресудног значаја за напредак у превенцији продаје деце, дечје проституције и дечје порнографије.

V. Забрана продаје, проституције и порнографије и сродна питања (члан 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)

Државе уговорнице треба да уграде у своја кривична законодавства забрану продаје, дечје проституције и дечје порнографије. Уз то, кривична законодавства треба да садрже прецизну и на Протоколу засновану листу радњи и активности, без обзира да ли су учињене у земљи, иностранству, индивидуално или организовано. Држава је слободна да прошири листу инкриминисаних активности и ни у ком случају не треба да је сужава ако су стандарди у њеном законодавству и пракси виши од оних у Протоколу. Такође треба да дефинише дете у односу на те радње и активности и да увек има у виду потребу да се посебна заштита обезбеди сваком људском бићу до 18. године живота. Забрана радњи и активности којима се омогућавају продаја, проституција и порнографија деце мора бити праћена одговарајућом казненом политиком за учиниоце. Да не би било недоумице, Протокол поставља за државе и обавезу да установи одговорност правних лица за све активности, а она може бити у оквиру кривичног, грађанског или административно–правног система. То се односи, на пример, на компанију која снима филм са порнографским представама детета или неку издавачку кућу која штампа материјале са таквим садржајем.

Кривични поступци и казнене мере поводом кривичних дела из овог Протокола релевантни су у односу на:

• Јурисдикцију (члан 4, 3)

Ради ефикасности поступка против учинилаца кривичних дела из Протокола, потребно је да држава уговорница усвоји законске, судске и административне мере у вези са питањем јурисдикције (правног важења) у односу на место и држављанство учиниоца и жртве. Наведене мере могу да се односе и на други статус или околности. Питање јурисдикције је важно зато што се често дешава да држављани једне државе врше кривична дела која су предмет овог Протокола у

другој држави, или да се жртва (на пример проституције) налази на територији државе чији није држављанин.

• **Екстрадицију (члан 3, 5)**

Ради ефикасног сузбијања продаје деце, дечје проституције и дечје порнографије, као и ради честог међународног карактера криминалних активности које прате и омогућавају овакву експлоатацију, држава треба да укључи могућност екстрадиције учиниоца (изручивања) оваквих дела у све билатералне или регионалне уговоре са другим државама. Уколико се екстрадиција не обезбеђује на тај начин, одредбе овог Протокола могу да служе као основ држави да изручи другој држави учиниоца кривичних дела која се врше према члану 3 Протокола. Уколико се екстрадиција одбије, држава мора кривично да гони учиниоца иако није њен држављанин. У суштини, на овај начин се Протоколом обезбеђује да ни један учинилац не прође некажњено због дела која су везана за продају деце, дечју проституцију или дечју порнографију.

• **Остале мере (члан 7)**

Од државе уговорнице се захтева да предузима мере да обезбеди заплону и конфискацију робе, као што су материјали, средства и друге инструменталије које се користе да би се починиле или омогућиле незаконите радње у оквиру Протокола као и средстава остварених у овим незаконитим радњама. Такође се захтева да изађе у сусрет захтевима неке друге државе уговорнице за заплону или конфискацију роба или средстава и да предузима мере које имају за циљ затварање, привремено или трајно, просторија коришћених да би се починиле такве незаконите радње.

VI. Заштита деце жртава (члан 8, 9 (3, 4))

Држава уговорница је у обавези да предузме законске, судске и административне мере да обезбеди заштиту најбољег интереса детета жртве дела забрањених Протоколом. Заштита мора да се обезбеди у свим фазама кривичног поступка уз

превасходно поштовање принципа правичности и непристрасности. Поред тих, држава мора да поштује друге принципе као што су:

- омогућавање посебних поступака уз уважавање осетљивости детета које учествује,
- обавештавање детета о његовим/њеним правима и свим чињеницама од значаја за поступак,
- поштовање права детета на слободно изражавање мишљења и уважавање тог мишљења,
- заштита приватности и идентитета детета,
- заштита сигурности детета и породице и
- избегавање непотребног одуговлачења поступка и извршења.

Даље, држава уговорница мора да обезбеди детету жртви остваривање права на компензацију за нанету штету, као и одговарајућ помоћ за друштвену реинтеграцију и физички и психички опоравак.

Иако Протокол експлицитно не гарантује детету које је извршилац неке од незаконитих радњи имунитет од кривичног гоњења, Комитет за права детета сматра да на дете увек треба да се гледа као на жртву. Комитет очекује да државе образложе сваку меру која се односи на децу учиниоце ових незаконитих радњи и очекује заштиту, у складу са одредбама Конвенције о правима детета. Парадокс је да се у стварности појављују ситуације у којима су и учинилац и жртва деца и ту треба да важе принципи који су прокламовани у оквиру постојећег система малолетничког правосуђа. Дакле, дете учинилац може кривично да се гони (у складу с решењима из националног законодавства), али само под условима уобичајеним у поступцима с децом (види релевантно међународно право).

VII. Међународна помоћ и сарадња (члан 6, 7, 10)

За успешно спровођење Протокола и од државе уговорнице се захтева да успостави и одржава међународну сарадњу, посебно у вези са следећим активностима:

- **Превенција (члан 10)**
- **Заштита жртава (члан 10)**
- **Спровођење закона (члан 6, 10 у вези са 3 и 7)**
- **Финансијска и друга помоћ (члан 10)**

Напредак у области коју Протокол покрива учињен је, пре свега, захваљујући међународној сарадњи. Данас је, поред мера које се предузимају на нивоу држава, тешко замислити напредак без сарадње држава и то пре свега због растуће прекограничне трговине децом која је често основни оквир у коме се одвијају незаконите активности из Протокола. У овој сарадњи учествују и други сектори друштва: невладине организације, цркве, мултинационалне компаније и други.

VIII. Остале одредбе (члан 11)

Ова одредба је слична оним из других међународних уговора о људским правима и њоме се од државе тражи да увек примени виши стандард, било из домаћег, било из међународног права.

У циљу детаљнијег упознавања са одредбама и тумачењем овог Протокола, потребно је погледати Смернице за извештавање и одговарајућу литературу.